

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 2012/2002 w celu zapewnienia pomocy finansowej państwom członkowskim na pokrycie kosztów poważnego obciążenia finansowego powstałego wskutek wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii bez zawarcia umowy”

(COM(2019) 399 final – 2019/0183 (COD))

(2020/C 14/12)

Sprawozdawca generalny: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Wniosek o konsultację	Rada Unii Europejskiej, 13.9.2019 Parlament Europejski, 16.9.2019
Podstawa prawna	Art. 175 akapit trzeci i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Decyzja Prezydium	24.9.2019
Data przyjęcia na sesji plenarnej	25.9.2019
Sesja plenarna nr	546
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	144/0/6

1. **Wnioski i zalecenia**

1.1. EKES uważa, że zasady solidarności i pomocniczości mają zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania Unii Europejskiej. W związku z tym ważne jest, aby w przypadku wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE bez porozumienia w dniu 31 października wszystkie państwa członkowskie wykazały się jednością i wspólnie stawily czoła skutkom i wyzwaniom związanym z tą decyzją.

1.2. EKES rozumie, że wniosek jest częścią pakietu środków awaryjnych na wypadek wystąpienia Zjednoczonego Królestwa bez umowy, który to pakiet został przyjęty przez Komisję 4 września 2019 r. w następstwie apelu Rady Europejskiej o zbadanie wszystkich możliwości wykorzystania istniejących funduszy w celu zmniejszenia potencjalnych obciążeń finansowych państw członkowskich.

1.3. EKES zgadza się z dodaniem do rozporządzenia ustanawiającego Fundusz Solidarności Unii Europejskiej pojęcia „poważne klęski” obejmującego klęski żywiołowe oraz sytuacje, podczas których państwo członkowskie doświadcza poważnego obciążenia finansowego będącego bezpośrednią konsekwencją wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii bez umowy, pod warunkiem że będzie to jednorazowa pomoc do 2020 r.

1.4. EKES proponuje, by Komisja rozważyła stworzenie unijnego instrumentu umożliwiającego stawienie czoła takim sytuacjom politycznym i kryzysom w przyszłości. Jeżeli jednak taki nowy instrument zostałby wprowadzony, powinien być stosowany wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach i formalnie zatwierdzany w każdym indywidualnym przypadku. Należy jasno określić szczególne warunki, w jakich można przyznać rekompensatę.

1.5. EKES jest przekonany, że Komisja powinna podjąć wszelkie niezbędne kroki w celu dopilnowania, by rozszerzenie zakresu nie doprowadziło do powstania zagrożenia dla zdolności Funduszu Solidarności Unii Europejskiej (FSUE) do reagowania na nieprzewidziane zdarzenia związane z klęskami żywiołowymi.

1.6. Komitet uważa, że przewidziana data 30 kwietnia 2020 r. jest dość odległa i w związku z tym wzywa Komisję do przyspieszenia procedury podejmowania decyzji w sprawie uruchomienia funduszy w przypadku wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE bez umowy.

1.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje wzrost środków na płatności zaliczkowe z obecnego poziomu 10 % przewidywanej kwoty do 25 %, ale zaznacza, że potrzebne są dalsze działania, by zapewnić szybką i skuteczną reakcję.

1.8. EKES uważa, że Komisja powinna zwrócić szczególną uwagę na małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), ponieważ są one najbardziej narażone na wyzwania związane z brexitem.

2. Uwagi ogólne

2.1. Fundusz Solidarności Unii Europejskiej utworzono w 2002 r., aby wspierać państwa członkowskie UE i kraje przystępujące w razie poważnych klęsk spowodowanych zjawiskami naturalnymi, takimi jak powódzie, sztormy, trzęsienia ziemi, erupcje wulkanów, pożary lasów lub susze. Środki z Funduszu mogą zostać uruchomione na wniosek poszkodowanego państwa, o ile skala klęski uzasadnia interwencję na szczeblu europejskim.

2.2. EKES zgadza się, że FSUE stanowi namacalny dowód solidarności UE, w ramach której państwa członkowskie wykazują się jednością i zgadzają się wspierać siebie nawzajem, udostępniając dodatkowe środki finansowe z budżetu UE.

2.3. Od 1 listopada 2019 r. Zjednoczone Królestwo będzie państwem trzecim, jeżeli nie ratyfikuje umowy o wystąpieniu do dnia 31 października 2019 r. lub nie złoży wniosku o trzecie przedłużenie, który Rada Europejska (art. 50) musi jednomyślnie zatwierdzić.

2.4. Z chwilą wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE bez zawarcia umowy całe unijne prawo pierwotne i wtórne przestanie mieć zastosowanie do tego kraju. Nie będzie okresu przejściowego, który przewidziano w umowie o wystąpieniu. Taka sytuacja spowoduje poważne szkody, które odczują obywatele, przedsiębiorstwa i służby publiczne, a także będzie miała poważne skutki gospodarcze i finansowe.

2.5. EKES jest zdania, że mimo że brexit bez porozumienia to jednorazowe wydarzenie, jego szkodliwe skutki mogłyby stanowić poważną klęskę. Choć trudno jest dokładnie oszacować te skutki, wystąpienie bez umowy istotnie wpłynie na gospodarkę, rynek pracy i finanse publiczne, szczególnie w krótkim okresie. Ponadto można założyć, że niektóre sektory i obszary oraz niektóre państwa członkowskie mogą zostać dotknięte skutkami tego wydarzenia w większym stopniu niż inne. Zdaniem Komitetu w celu złagodzenia tych skutków uzasadnione byłoby powołanie się na zasadę solidarności i zasadę pomocniczości.

2.6. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący zmiany rozporządzenia Rady (WE) nr 2012/2002 z dnia 11 listopada 2002 r. ustanawiającego Fundusz Solidarności Unii Europejskiej⁽¹⁾ w celu poszerzenia jego zakresu, tak aby objąć określone rodzaje dodatkowych wydatków publicznych oraz rozszerzyć pojęcie „poważne klęski” z myślą o uwzględnieniu nie tylko klęsk żywiołowych, lecz także sytuacji, podczas których państwo członkowskie doświadcza poważnego obciążenia finansowego będącego bezpośrednią konsekwencją wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii bez umowy. Ponieważ jest to sytuacja jednorazowa, dostępne na ten cel środki muszą być ograniczone do połowy maksymalnej dostępnej kwoty na lata 2019–2020.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. EKES popiera FSUE od momentu przedstawienia propozycji jego utworzenia. Zachęcał już Komisję do wprowadzenia niezbędnych zmian, tak aby Fundusz stał się bardziej skutecznym mechanizmem wsparcia dla państw członkowskich, krajów kandydujących i krajów sąsiadujących w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej.

3.2. Komitet zgadza się z rozszerzeniem zakresu rozporządzenia, lecz ostrzega, że musi mieć to charakter jednorazowy. Proponuje więc rozważenie stworzenia unijnego instrumentu umożliwiającego stawienie czoła takim sytuacjom politycznym i kryzysom w przyszłości.

3.3. EKES jest zdania, że Komisja powinna podjąć wszelkie niezbędne kroki w celu dopilnowania, by rozszerzenie zakresu nie doprowadziło do powstania zagrożenia dla zdolności FSUE do reagowania na nieprzewidziane zdarzenia związane z klęskami żywiołowymi.

3.4. EKES rozumie, że ustalenie progu obciążenia finansowego, które dane państwo członkowskie musi ponieść, by kwalifikować się do złożenia wniosku o pomoc, na 1,5 mld EUR w cenach z 2011 r. lub 0,3 % DNB służy temu, by o pomoc zwracały się te państwa członkowskie, które nie są w stanie same ponosić ciężaru finansowego („poważne obciążenie finansowe”).

3.5. EKES zwraca się do Komisji o przedstawienie projektu wytycznych, które mają pomóc państwom członkowskim w obliczeniu poważnych obciążeń finansowych spowodowanych brexitem bez umowy.

(¹) Dz.U. L 311 z 14.11.2002, s. 3.

3.6. EKES wzywa Komisję do przyspieszenia procedury podejmowania decyzji w sprawie uruchomienia funduszy. Uważa, że przewidziana data 30 kwietnia 2020 r. jest dość odległa.

3.7. Komitet sądzi, że wzrost środków na płatności zaliczkowe z obecnego poziomu 10 % przewidywanej kwoty do 25 % jest jednym ze sposobów na przyspieszenie procedury, ale zaznacza że potrzebne są dalsze działania, by zapewnić szybką i skuteczną reakcję.

3.8. EKES wzywa do podjęcia kroków w celu dopilnowania, by po wprowadzeniu do Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji równoległej poprawki związanej z brexitem nie doszło do pokrywania się płatności z FSUE, ponieważ mogłoby to prowadzić do powielania środków finansowych.

3.9. EKES jest zdania, że koszty gospodarcze związane z brexitem bez umowy będą szczególnie wysokie w wypadku sektorów najbliższych ze Zjednoczonym Królestwem. Może to np. dotyczyć eksporterów produktów rolno-spożywczych nastawionych na dostawy na rynek Zjednoczonego Królestwa, przedsiębiorstw rybackich uzależnionych od dostępu do wód Zjednoczonego Królestwa oraz przedsiębiorstw turystycznych w regionach, które cieszą się popularnością wśród turystów ze Zjednoczonego Królestwa. Należy zwrócić szczególną uwagę na te problemy i uruchomić odpowiednie środki na złagodzenie wspomnianych skutków.

3.10. EKES uważa, że zorganizowane społeczeństwo obywatelskie powinno odgrywać istotną rolę w określaniu skutków brexitu bez umowy. Komisja powinna zachęcać państwa członkowskie do przeprowadzania konsultacji z właściwymi organizacjami podczas przygotowywania wniosków.

Bruksela, dnia 25 września 2019 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego